

INTERNATIONAAL HUMANITAIR RECHT EN HET CONFLICT ISRAËL-LIBANON (2006)

JEUGD RODE KRUIS

Rode Kruis
Vlaanderen

TEN GELEIDE

Het conflict dat zich tijdens de zomer van 2006 tussen Israël en Libanon afspeelde, is niet onopgemerkt voorbijgegaan. In België werd door de media ruime aandacht aan de oorlog besteed en stelden velen, jongeren en volwassenen, zich ernstige vragen bij de aangerichte vernielingen. De strijdende partijen beschuldigden elkaar van schendingen van het internationaal humanitair recht en ook onafhankelijke organisaties maakten gewag van oorlogsmisdaden.

De bedoeling van deze aanvulling bij het lespakket 'Grenzen aan oorlog' is tweeledig. In de eerste plaats wil Rode Kruis-Vlaanderen inspelen op de actualiteit en de nodige duiding bieden bij een toch wel complex thema. Als hoeder van het internationaal humanitair recht draagt onze organisatie op dit terrein een bijzondere verantwoordelijkheid. Daarnaast leek het nuttig een voorbeeld te bieden van hoe het lespakket toegepast kan worden op een concreet conflict. De aanvulling volgt dan ook bewust de didactische basisstructuur van dat pakket en sluit vooral aan bij 'deel 1: regels in oorlog'. Het materiaal is geschikt voor leerlingen uit de tweede en de derde graad en kan gebruikt worden in het vak geschiedenis of andere actualiteitgerelateerde lessen.

Als neutrale en onpartijdige organisatie is het niet de taak van Rode Kruis-Vlaanderen om bij deze bespreking van het conflict Israël-Libanon schuldigen aan te wijzen. We spreken ons bijgevolg niet expliciet uit over schendingen van het internationaal humanitair recht door deze of gene partij. Leerkrachten en leerlingen worden verondersteld hun eigen conclusies te trekken op basis van de theoretische achtergrond en het aangeboden didactisch materiaal. Wat in ieder geval zal blijken, is dat de toepassing van bepaalde regels vaak complexer is dan op het eerste zicht gedacht.

Onafhankelijkheid, neutraliteit en onpartijdigheid stellen het Rode Kruis in staat om over de hele wereld toegang te krijgen tot oorlogsslachtoffers. Zo bezochten medewerkers van het Internationale Rode Kruiscomité in 2005 niet minder dan 528.000 gedetineerden in 76 verschillende landen en bezorgden ze bijna een miljoen persoonlijke berichten aan mensen die door oorlog of crisis van hun familieleden gescheiden zijn. Enkel omdat het Rode Kruis het vertrouwen geniet van nagenoeg alle staten ter wereld slaagt onze organisatie erin haar beschermende taak adequaat te vervullen.

LESPAKKET

Doel: De leerlingen kunnen de basisregels van het internationaal humanitair recht toepassen op een concreet conflict. Ze worden zich bewust van het spanningsveld dat er tussen militaire noodzaak en menselijkheid bestaat, leren zich kritisch opstellen en verwerven een inzicht in de bijzondere rol van het Rode Kruis.

Lesverloop: De leerkracht bouwt samen met de leerlingen in een vraaggesprek kort de nodige achtergrond bij het conflict Israël-Libanon op. Aan de hand van relevante foto's worden de basisregels van het internationaal humanitair recht, die in een eerdere les behandeld werden, herhaald. Krantenartikels met betrekking tot het conflict stellen de leerlingen in staat die regels concreet toe te passen. De leerkracht begeleidt de leerlingen, maakt het geheel overzichtelijk en geeft de nodige toelichting. Het thema wordt afgesloten met een toelichting van de rol van het Rode Kruis.

Werkwijze: vraaggesprek - groepswerk - analyseopdracht - leerkracht doceert

Vak: geschiedenis, godsdienst, moraal, Nederlands

Tijd: een tot twee uren

Bijkomende informatie:

www.wikipedia.nl

www.amnesty.org

www.hrw.org

www.icrc.org

www.ihlresearch.org

www.mfa.gov.il

www.globalsecurity.org

1 SITUERING VAN HET CONFLICT

Bouw kort de nodige achtergrond bij het conflict op door middel van een vraaggesprek. Tenzij leerlingen er expliciet naar vragen, is het niet nodig de voorgeschiedenis uitgebreid te behandelen. Beperk je best tot het situeren van de regio op de kaart en het beantwoorden van volgende essentiële vragen.

Wie waren de oorlogvoerende partijen? Wat was de aanleiding? Welke soort militaire acties werden er uitgevoerd? Hoe lang hebben de vijandelijkheden geduurd? Hoe werd de strijd beëindigd?

Leg uit dat het niet de bedoeling van de les is om te achterhalen of één van de partijen gerechtigd was de andere partij aan te vallen, maar wel om na te gaan of beide partijen tijdens de gevechten de basisregels van het internationaal humanitair recht hebben gevolgd. Die regels moeten immers nageleefd worden ongeacht de reden(en) waarom er oorlog gevoerd wordt.

2 DE BASISREGELS VAN HET INTERNATIONAAL HUMANITAIR RECHT

Breng de zes basisregels van het internationaal humanitair recht in herinnering aan de hand van relevante foto's van het conflict, die ofwel geprojecteerd, ofwel uitgedeeld worden aan de leerlingen. Sommige foto's verwijzen naar meer dan één regel.

Zie lesmateriaal

De herhalingsoefening biedt een visueel kader, wekt de belangstelling van de leerlingen op en maakt het mogelijk de regels gedurende de rest van de les concreet te toetsen aan het conflict.

3 INTERNATIONAAL HUMANITAIR RECHT EN HET CONFLICT ISRAËL-LIBANON

Verdeel de klas in groepjes. Ieder groepje krijgt de opdracht een krantenartikel te lezen en de bijhorende vraagjes te beantwoorden. Ieder artikel verwijst naar een welbepaalde regel.

Zie lesmateriaal

- Groep I: artikel "VN-gezant noemt Hezbollah 'laf'" (basisregel 1)
- Groep II: artikel "HRW verdenkt Israël van oorlogsmisdaden" (basisregel 1)
- Groep III: artikels "Hezbollah neemt twee Israëlische soldaten gevangen" en "Ontvoeren werkt beter dan doden" (basisregels 2, 3 en 4)
- Groep IV: artikel "In het zuiden is niemand veilig" (basisregel 5)
- Groep V: artikels "Onderzoek VS naar clusterbom van Israël" en "VN streng tegen Israël over gebruik clusterbommen" (basisregel 6)

Bespreek de antwoorden klassikaal en bouw zo inhoudelijk de les op. De nodige gegevens daarvoor vind je in de achtergrondinformatie.

Alternatief: lees en bespreek één of meerdere artikels klassikaal en maak voor de rest van de les gebruik van het vraaggesprek of de docerende methode

4 DE ROL VAN HET RODE KRUIS

Lees klassikaal één van de persberichten die het Internationale Rode Kruiscomité uitgevaardigde naar aanleiding van het conflict Israël-Libanon en laat de leerlingen de bijhorende vragen beantwoorden.

Zie lesmateriaal

Leg uit waarom de principes van neutraliteit en onpartijdigheid zo belangrijk zijn voor het Rode Kruis en waarom ze de organisatie onderscheiden van andere organisaties die de nadruk leggen op het openbaar aanklagen van schendingen van het internationaal humanitair recht.

ACHTERGRONDINFORMATIE

ACHTERGROND BIJ HET CONFLICT

EEN LANGE VOORGESCHIEDENIS

Het conflict tussen Israël en Libanon heeft een lange en erg complexe voorgeschiedenis die teruggaat tot de vestiging van de joodse staat en deel uitmaakt van een ruimer regionaal conflict. Bij de oprichting van Israël, in 1948, werd het land aangevallen door verschillende Arabische landen, waaronder Libanon. Na felle gevechten werd er tussen Israël en Libanon een wapenstilstand afgesloten, maar een vredesverdrag kwam nooit tot stand. Voor een deel was dit te wijten aan het feit dat de Arabische staat verdeeld werd door interne en externe invloeden.

Van 1975 tot 1990 woedde in Libanon een verschrikkelijke burgeroorlog waarbij verschillende islamitische en christelijke milities tegenover elkaar stonden. De Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) van Yasser Arafat maakte van de gelegenheid gebruik om zijn basis in het land te vestigen en ook buurland Syrië won sterk aan invloed. Voor Israël waren beide ontwikkelingen uitermate negatief. Palestijnse aanvallen vanuit Libanon op Israëlische burgers en militairen leidden tot een cyclus van geweld. In 1982 trokken Israëlische troepen Libanon binnen en bezetten ze gedurende enkele jaren het zuiden van het land, alvorens zich terug te plooiën op een veiligheidszone nabij de grens. Israël slaagde in zijn opzet de PLO te verdrijven, maar werd al snel geconfronteerd met een nieuwe gewapende groepering: Hezbollah.

HEZBOLLAH

Hezbollah - letterlijk 'de Partij van God' - is een streng religieuze islamitische milite die financieel en materieel gesteund wordt door Iran en Syrië, twee aartsvijanden van Israël. Ze won aan populariteit wegens haar strijd tegen de Israëlische bezettingstroepen in Libanon en haar terreuraanvallen op dorpen en steden in Israël. Hezbollah ontkent het bestaansrecht van Israël en claimt dat de joodse staat nog steeds een deel van Libanon bezet houdt. De groepering heeft naast een militaire ook een politieke vleugel en is vertegenwoordigd in het Libanese parlement. Nadat het Israëlische leger in 2000 volledig uit Libanon terugtrok, werd Libanon door de Verenigde Naties opgeroepen Hezbollah te ontwapenen. Zover kwam het echter niet. Gedurende de voorbije jaren bleef de groepering van tijd tot tijd Israëlische grensposities en soms ook burgerdoelen beschieten. De occasionele en beperkte aanvallen leidden tot gelimiteerde Israëlische vergeldingsacties.

DE ESCALATIE IN JULI 2006

De escalatie van het sluimerende conflict startte op 12 juli 2006. Op die dag voerden Hezbollah-strijders op Israëlisch grondgebied **een aanval** uit **op een Israëlische patrouille**, waarbij ze drie soldaten doodden, twee verwonden en twee andere ontvoer-

den. De aanval ging gepaard met raketaanvallen op grensposities en dorpen in het noorden van Israël. Hezbollah eiste publiekelijk de verantwoordelijkheid op en verklaarde de Israëli's enkel te zullen vrijlaten in het kader van een gevangenenruil. Kort daarop verklaarde de Israëlische eerste minister dat hij Libanon verantwoordelijk hield voor de actie en gaf hij het bevel tot het bombarderen van Hezbollah-doelwitten en het instellen van een blokkade. Hezbollah reageerde met nog meer raketaanvallen. Bijzonder schokkend voor Israël was dat Hezbollah erin slaagde veel steden en dorpen te treffen die tot dan toe buiten het bereik van de raketten hadden gelegen, zoals Haifa.

Tijdens **de oorlog** stond een hoogtechnologisch leger van honderdduizenden soldaten tegenover een groepering van maximaal 10.000 guerillastrijders. Hezbollah's voornaamste wapen bestond uit mobiele raketlanceerders die projectielen afvuurden op het noorden van Israël. Het Israëlische leger maakte in eerste instantie uitsluitend gebruik van haar lucht- en zeemacht, maar stuurde naarmate de tijd vorderde ook duizenden grondtroepen naar Zuid-Libanon. Hoewel bij bombardementen een aantal Libanese soldaten omkwamen, bleef het reguliere Libanese leger grotendeels buiten schot. Onder de zwaarst getroffen doelen bevonden zich een sjiitische wijk van Beiroet, de Libanese lucht- en zeehavens en het wegennet. De meeste Israëlische aanvallen waren echter gericht op het zuiden van het land, het gebied van waaruit Hezbollah zijn raketten afvuurde.

Ondanks zijn machtsontplooiing slaagde het Israëlische leger er niet in de raketaanvallen te stoppen en ook de ontvoerde soldaten werden niet vrijgelaten. Pas op 14 augustus, na 33 dagen strijd, zwegen de wapens. De **wapenstilstand** was het gevolg van een resolutie van de VN-Veiligheidsraad. De resolutie eiste het einde van alle vijandelijkheden, de terugtrekking van de Israëlische troepen, de ontwapening van Hezbollah en de vrijlating van de ontvoerde Israëlische soldaten. Er werd besloten tot de oprichting van een VN-vredesmacht die op de naleving van het bestand zou toezien en het reguliere Libanese leger zou zich in het zuiden ontplooien.

DE BASISREGELS VAN HET INTERNATIONAAL HUMANITAIR RECHT

Hoewel het internationaal humanitair recht bestaat uit een complexe set van regels, kan de kern van dit recht worden samengevat in een aantal fundamentele principes.

- 1 De burgerbevolking en de burgerlijke goederen moeten worden ontzien. Daarom moeten de strijdende partijen steeds een onderscheid maken tussen burgers en strijders. Burgers en hun bezittingen mogen niet worden aangevallen. Aanvallen mogen enkel gericht zijn tegen militaire doelwitten.
- 2 Personen die niet of niet meer deelnemen aan de vijandelijkheden hebben recht op respect voor hun leven en voor hun fysieke en mentale integriteit. Deze personen moeten in alle omstandigheden worden beschermd en menselijk worden behandeld, tot welke partij zij ook behoren.
- 3 Een vijandig strijder die zich overgeeft of niet meer deelneemt aan de strijd, mag niet worden gedood of verwond.
- 4 Strijders en burgers die gevangen genomen zijn, hebben recht op respect voor hun leven, hun waardigheid, hun persoonlijke rechten en hun politieke, religieuze en andere overtuigingen. Ze moeten worden beschermd tegen alle daden van geweld en vergeldingsmaatregelen. Ze hebben het recht om nieuws uit te wisselen met familieleden en hulp te ontvangen. Ze genieten de fundamentele juridische waarborgen.
- 5 De oorlogvoerende partijen moeten de zieken en gewonden samenbrengen, verzorgen en beschermen. Ook artsen en verpleegkundigen, ziekenhuizen en ambulances moeten worden beschermd tegen aanvallen. De emblemen van het Rode Kruis, de Rode Halve Maan en het Rode Kristal worden gebruikt als symbool voor die bescherming.
- 6 Voor de partijen bij het conflict is de keuze van de methoden en middelen van oorlogvoering beperkt. Het is verboden wapens en methoden van oorlogvoeren te gebruiken die geen onderscheid maken tussen burgers en strijders en die naar alle waarschijnlijkheid onnodig leed zullen veroorzaken.

BASISREGEL I: PRINCIPE VAN ONDERSCHIED TUSSEN BURGERS EN STRIJDERS

Het principe van onderscheid tussen burgers en strijders is **één van de meest fundamentele** van het internationaal humanitair recht. Het bepaalt dat aanvallen enkel gericht mogen zijn tegen militaire doelwitten. Voor zover het goederen betreft, zijn militaire objectieven beperkt tot die goederen die een daadwerkelijke bijdrage tot de krijgsv verrichtingen leveren en waarvan de gehele of gedeeltelijke vernietiging, verovering of onbruikbaarmaking een duidelijk militair voordeel oplevert. Een burgerwoning die opgeëist is door het leger en als commandopost gebruik wordt, kan dus een legitiem doelwit zijn.

Burgerlijke goederen die niet aan de definitie van militair objectief voldoen, mogen niet aangevallen worden. Dat wil echter niet zeggen dat schade aangericht aan burgers en hun infrastructuur automatisch een schending van het humanitair recht inhoudt. De schade kan immers een onbedoeld neveneffect zijn van een aanval op een militair doel of het gevolg van een vergissing. Het beslissende evaluatiecriterium is of de aanvaller al dan niet de nodige voorzorgsmaatregelen genomen heeft.

VOORZORGSMATREGELEN EN PROPORTIONALITEIT

Voorzorgsmaatregelen zijn maatregelen die een militair bevelhebber moet treffen bij de planning en voorbereiding van een aanval. Het internationaal humanitair recht bepaalt dat een commandant al het nodige moet doen om er zich van te vergewissen dat de geselecteerde doelwitten geen burgers of burgerlijke goederen zijn, maar militaire objectieven. Daarnaast bestaat de verplichting om burgers in de nabijheid van het doelwit voorafgaand aan de aanval een effectieve waarschuwing te geven, tenzij de omstandigheden dat niet toelaten.

Er dient opgemerkt dat niet enkel de aanvallende partij, maar ook de verdediger de nodige voorzorgen moet treffen om burgers en burgerlijke goederen te beschermen. Strijdende partijen hebben de plicht om te vermijden dat militaire objectieven in of nabij dichtbevolkte gebieden geplaatst worden. Het gebruik van menselijke schilden - d.w.z. doelbewuste pogingen om militaire objectieven te beschermen tegen vijandelijke aanvallen door burgers in hun nabijheid te plaatsen - is een oorlogsmisdaad.

Cruciaal is ten slotte het respect voor het principe van de **proportionaliteit**. Dit principe verbiedt het aanvallen van een militair doel wanneer verwacht kan worden dat de bijkomende schade aan burgers of hun goederen buitensporig zal zijn in verhouding tot het te verwachten militaire voordeel.

SCHADE AAN DE BURGERBEVOLKING

Zowel in Israël als in Libanon betaalde de burgerbevolking een hoge prijs voor het conflict. De schade in het noorden van **Israël** was echter van een andere dimensie dan de vernieling aangericht in Libanon. Volgens officiële cijfers van het Israëlische ministerie van Buitenlandse Zaken werden aan Israëlische zijde 43 burgers gedood en 1.489 gewond. Ongeveer 6.000 huizen zouden beschadigd zijn en een deel ervan geheel vernield.

Voor **Libanon** zijn de cijfers minder precies. Rapporten van mensenrechtenorganisaties vermelden dat ongeveer 1.000 Libanese burgers omkwamen en meerdere duizenden anderen gewond raakten. Ook de schade aan de burgerinfrastructuur zou enorm zijn. Volgens de rapporten werden hele dorpen vernield en meer dan honderd bruggen en wegen gebombardeerd, vooral in het zuiden van het land. Onder de overige doelwitten bevonden zich: elektriciteitscentrales, brandstofdepots, lucht- en zeehavens, communicatielijnen, TV-zenders en een wijk in de hoofdstad Beiroet. Volgens het Israëlische ministerie van Buitenlandse Zaken gebruikte Hezbollah de vermelde installaties ten voordele van haar operaties.

KRITIEK OP HEZBOLLAH

De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) verwijt Hezbollah de eerste basisregel van het internationaal humanitair recht op ernstige wijze geschonden te hebben. Met haar raketaanvallen op Noord-Israël zou de groepering doelbewust Israëlische **burgers en hun goederen** hebben willen treffen. In het artikel "HRW verdenkt Israël van oorlogsmisdaden" leest men: *"Twee weken geleden heeft HRW de Hezbollah ook beschuldigd van ernstige inbreuken tegen de internationale wetgeving en van mogelijke oorlogsmisdaden. De kritiek was gebaseerd op de politiek van de Hezbollah om met raketten onschuldige Israëlische burgers te doden. Ze waren bedoeld om de burgerdoelwitten maximaal te treffen, vond HRW"*.

Een tweede verwijt betreft het gebruik van **menselijke schilden**. Talrijke organisaties, zoals de Verenigde Naties, hebben Hezbollah ervan beschuldigd zich tijdens de vijandelijkheden doelbewust onder de burgerbevolking te mengen. De tactiek zou de bedoeling gehad hebben Hezbollah-strijders tegen aanvallen te beschermen en hen in staat te stellen de strijd verder te zetten. Voor meer toelichting, zie het artikel "VN-gezant noemt Hezbollah 'laf'".

DE OPERATIES VAN ISRAËL

Ook het Israëlisch leger wordt door verschillende prominente mensenrechtenorganisaties verweten het principe van het onderscheid ernstig geschonden te hebben. De meest milde kritiek in het artikel "HRW verdenkt Israël van oorlogsmisdaden" stelt dat Israël tijdens haar militaire operaties niet voldoende **voorzorgsmaatregelen** nam om burgerslachtoffers te vermijden en dat het **proportionaliteitsprincipe** niet steeds nageleefd werd.

Tijdens het conflict heeft Israël de Libanese bevolking via pamfletten en radiotoespraken aangeraden Zuid-Libanon te verlaten en gewaarschuwd voor de gevaren van het gebruik van de wegen. Dergelijke waarschuwingen behoren tot de voorzorgsmaatregelen die een aanvaller dient te nemen. Ze ontheffen hem echter niet van de verplichting om voorafgaand aan iedere aanval na te gaan of er een gevaar bestaat voor de nog aanwezige burgerbevolking. Sommige organisaties beweren dat Israël op dit vlak tekortgeschoten is. Bovendien zouden er talrijke aanvallen plaatsgevonden hebben waarbij de te verwachten schade aan burgers of burgerlijke goederen buitensporig was in verhouding tot het militaire voordeel.

Uit het vermelde artikel blijkt ook dat bepaalde mensenrechtenorganisaties, zoals Amnesty International, nog verder gaan in hun kritiek. Zij stellen het Israëlisch leger immers verantwoordelijk voor het **doelbewust aanvallen van burgers** en burgerinfrastructuur. Volgens hun rapporten zou Israël in talrijke gevallen burgerdoelen beschoten hebben met de specifieke intentie ze te beschadigen of te vernielen.

BASISREGELS 2, 3 EN 4: BESCHERMING VAN GEVANGENEN EN PERSONEN DIE NIET OF NIET LANGER AAN DE STRIJD DEELNEMEN

HET VERBOD OP GIJZELNEMING

De directe aanleiding voor het conflict was de ontvoering van twee Israëlische soldaten door Hezbollah-strijders in het noorden van Israël. Volgens mediaberichten heeft Hezbollah verklaard de twee Israëli's opgesloten te houden zolang Israël niet overgaat tot de vrijlating van een aantal Arabische gevangenen uit Israëlische gevangnissen. Mensenrechtenorganisaties en journalisten bestempelen de twee mannen als gijzelaars.

Het Internationaal Verdrag tegen het nemen van gijzelaars van 1979 definieert **gijzeling** als volgt: "het overheersen of van zijn vrijheid beroven van een andere persoon en dreigen deze te doden, te verwonden of van zijn vrijheid beroofd te houden teneinde een derde, te weten een Staat, een internationale intergouvernementele organisatie, een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, dan wel een groep personen, te dwingen een handeling te verrichten of zich te onthouden van het verrichten daarvan als al dan niet uitdrukkelijke voorwaarde voor de vrijlating van de gijzelaar". Gijzeling is een oorlogsmisdad volgens het internationaal humanitair recht.

DE BASISRECHTEN VAN IEDERE GEVANGENE

Het internationaal humanitair recht verbiedt niet enkel gijzeling, maar stelt ook dat iedere gevangene basisrechten heeft zoals het recht op **communicatie** met familieleden en het recht **bezoek te ontvangen** van het Rode Kruis. Het Internationale Rode Kruis heeft tijdens het conflict de families van de betrokken Israëlische soldaten ontmoet, maar hen zelf nog niet kunnen bezoeken. Volgens mediaberichten is er ook geen correspondentie tussen de gevangenen en hun familieleden geweest.

In de loop van het conflict heeft het Israëlische leger verscheidene Libanezen gevangen genomen die ervan verdacht worden Hezbollah-strijders te zijn. Volgens militaire woordvoerders bevonden er zich meteen na de wapenstilstand zo'n dertien Libanezen in hechtenis. Ze worden voor ondervraging vastgehouden en over hun toestand is weinig bekend. Volgens de media werd aan enkele van hen een pro deo-advocaat toegewezen die hen zal vertegenwoordigen voor een Israëlische rechtbank. Het internationaal humanitair recht verleent alle gedetineerde burgers en strijders **fundamentele juridische waarborgen**, zoals het recht op een eerlijk proces. In bezet gebied heeft Israël bovendien de verplichting de rechten van de Libanese burgerbevolking te respecteren en te beschermen.

BASISREGEL 5: BESCHERMING VAN ZIEKEN EN GEWONDEN

De strijdende partijen hebben volgens het internationaal humanitair recht de plicht medische hulp te verstrekken aan zieken en gewonden, ongeacht de partij waartoe deze behoren. Militairen en burgers die met deze taak belast zijn, hebben het recht de emblemen van het Rode Kruis, de Rode Halve Maan of het Rode Kristal te dragen. Zolang zij zich onthouden van handelingen die schadelijk zijn voor de vijand, mag medisch personeel onder geen enkel beding worden aangevallen. Verder moeten de oorlogvoerende partijen de hulpoperaties van het Rode Kruis en andere humanitaire organisaties vergemakkelijken en hun personeel bescherming bieden.

IN ISRAËL

Tijdens het conflict in Israël en Libanon hebben humanitaire organisaties, zoals Artsen Zonder Grenzen, heel wat kritiek geleverd op het gebrek aan respect voor de medische missie. Volgens mediaberichten werden in het noorden van Israël minstens één ziekenhuis en één hulpost van Magen David Adom, de Israëlische nationale vereniging, direct getroffen en beschadigd door een Hezbollah-raket. Vooral in Libanon echter liepen medische hulpverleners gevaar.

IN LIBANON

In haar rapport “Israël/Lebanon: Deliberate destruction or ‘collateral damage’?” schrijft Amnesty International dat in Libanon twee ziekenhuizen volledig vernield en drie overige zwaar beschadigd werden. De activiteiten van talrijke andere Libanese ziekenhuizen zouden noodgedwongen stop zijn gezet of beperkt wegens een tekort aan elektriciteit en/of brandstof, een gevolg van de bombardementen op elektriciteitscentrales, brandstofdepots en aanvoerwegen. Tijdens het conflict waren er ook verschillende incidenten waarbij voertuigen van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan vernield of beschadigd werden door aanvallen. Minstens één vrijwilliger van het Libanese Rode Kruis werd daarbij gedood en verscheidene anderen raakten gewond.

Om toegang tot zieken en gewonden in het zuiden van Libanon te verzekeren, pleitten de Verenigde Naties herhaaldelijk voor de instelling van zogenaamde ‘**humanitaire corridors**’ d.w.z. veilige routes waarvan hulporganisaties steeds gebruik kunnen maken voor het verlenen van bijstand aan de burgerbevolking. In het artikel “In het zuiden is niemand veilig” verklaart een medewerker van Artsen Zonder Grenzen dat Israël systematisch weigerde de gevraagde algemene veiligheidsgarantie te geven. Bij het sturen van hulpkonvoeien naar Zuid-Libanon moesten humanitaire organisaties bijgevolg vooraf toestemming vragen aan de strijdende partijen. Zolang ze die toestemming niet hadden, kon niet gegarandeerd worden dat ze van aanvallen zouden worden gespaard. Het ontbreken van een globale veiligheidsgarantie voor hulpverleners had tot gevolg dat talrijke zieke en gewonde burgers in Zuid-Libanon van medische hulp verstoken bleven.

BASISREGEL 6: BEPERKING VAN MIDDELEN EN METHODEN VAN OORLOGVOERING

Tijdens het conflict in Israël en Libanon werden wapens gebruikt die op zich niet verboden zijn door het internationaal humanitair recht, maar wel indien ze aangewend worden voor het aanvallen van zones met concentraties van burgers, zoals steden of dorpen. Zelfs indien het beoogde doelwit van militaire aard is, mogen bepaalde wapens niet in burgerzones ingezet worden. De reden daarvoor schuilt in hun **gebrek aan precisie**. Wegens hun onnauwkeurigheid kunnen de wapens in kwestie immers geen onderscheid maken tussen burgers en militairen.

NIET-GELEIDE RAKETTEN

Het overgrote deel van de bijna 4.000 raketten die tijdens het conflict op Noord-Israël afgevuurd werden, kwam terecht op **burgerzones**. Onder de doelwitten bevond zich onder meer Haifa, de derde grootste stad van Israël die meer dan 250.000 inwoners telt. Zelfs indien men in deze zones militaire doelen wilde treffen, was het gebruik van de raketten in strijd met het internationaal humanitair recht. De eenvoudige raketten beschikten immers niet over een modern richt- of geleidesysteem en kunnen dus niet nauwkeurig tegen een afzonderlijk militair doel gebruikt worden.

CLUSTERMUNITIE

Een deel van de **artilleriegranaten en raketten** die op Zuid-Libanon terecht kwamen, behoorde tot de categorie van de clustermunition. Onder clustermunition verstaat men artilleriegranaten, raketten en bommen die boven hun doel in de lucht uit elkaar barsten en tientallen tot honderden niet-geleide kleine bommetjes over een grote oppervlakte (soms enkele voetbalvelden groot) doen neerkomen. In zones zonder concentraties van burgers wordt het gebruik van clustermunition tegen militaire doelen toegestaan. In Libanon werden de restanten van dergelijke munition echter ook teruggevonden in burgerzones, wat vragen doet rijzen omtrent het respect voor het principe van onderscheid. Wegens de grote oppervlakte waarover de kleine bommetjes neerkomen, kan clustermunition immers niet nauwkeurig tegen een afzonderlijk militair doel ingezet worden.

Een **bijkomend nadeel** van clustermunition vanuit humanitair perspectief is dat een aanzienlijk deel van de bommetjes (5 tot 25% of zelfs meer, afhankelijk van de omstandigheden) niet ontploft bij impact. De kleine en soms moeilijk herkenbare blindgangers blijven echter explosief en zijn daardoor bijna even gevaarlijk als antipersoonsmijnen. Nauwelijks twee weken na de wapenstilstand waren in Libanon al 329 locaties geïdentificeerd met in totaal tienduizenden stuks niet-ontploffte clustermunition. Ze hadden toen reeds tientallen burgers gedood of gewond.

Waarom maken moderne legers, die over grote arsenalen precisiewapens beschikken, gebruik van clustermunities? Het antwoord is eenvoudig: omdat die munitie **vanuit militair perspectief duidelijke voordelen** heeft. Het gebruik van clustermunities vergroot de trefkans, beperkt het aantal granaten en bommen dat moet worden afgevuurd en laat toe meerdere afzonderlijke doelen tegelijkertijd uit te schakelen.

Omdat clustermunities ook na het beëindigen van de gevechten nog veel onnodig leed veroorzaakt, heeft België in 2006 als eerste land ter wereld het initiatief genomen **een verbod** uit te vaardigen op de productie, de opslag en het gebruik ervan. Ook sommige andere landen beginnen zich in toenemende mate verontrust te tonen over de nefaste effecten van dit soort munitie. Vandaag bestaat er echter nog geen internationaal verdrag dat het gebruik van clustermunities in alle omstandigheden verbiedt.

DE ROL VAN HET RODE KRUIS

Het Rode Kruis is een wereldwijde beweging die bestaat uit de nationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen, verenigd in een Internationale Federatie, en het Internationale Rode Kruiscomité (International Committee of the Red Cross - ICRC) in Genève. Het Comité staat garant voor een neutrale en onpartijdige hulpverlening in conflictgebieden en voor de coördinatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanacties die in deze gebieden plaatsvinden. Tijdens het conflict Israël-Libanon was dat niet anders.

HUMANITAIRE HULPVERLENING

Het ICRC, het Libanese Rode Kruis, de Israëlische Magen David Adom en de Syrische Rode Halve Maan speelden tijdens de vijandelijkheden in Israël en Libanon een prominente rol bij de hulpverlening. Rode Kruismedewerkers verdeelden voedsel onder de burgerbevolking, zorgden voor opvang van vluchtelingen en verstrekten medische zorgen. Tussen 12 juli en 17 augustus evacueerde het Libanese Rode Kruis bijvoorbeeld 979 gewonden en vervoerde het meer dan 7.000 zieken. Verschillende andere nationale verenigingen van buiten de regio boden eveneens hun hulp aan. Zo zond Rode Kruis-Vlaanderen eind juli 2006 bijna 40.000 kant-en-klare maaltijden per vliegtuig naar Libanon.

BESCHERMING VAN OORLOGSSLACHTOFFERS

Naast bijstand vormt de bescherming van slachtoffers van gewapend geweld, en dan in het bijzonder van burgers en oorlogsgevangenen, een **essentiële taak** van het Rode Kruis. Het Rode Kruis heeft volgens de Verdragen van Genève het mandaat om als tussenpersoon op te treden tussen de slachtoffers en de strijdende partijen. De organisatie komt op voor de rechten van de slachtoffers die vastgelegd zijn in het internationaal humanitair recht en laat zich daarbij leiden door de principes van neutraliteit en onpartijdigheid.

Het principe van **neutraliteit** houdt in dat het Rode Kruis zijn werk onafhankelijk van overheden en van politieke of godsdienstige stromingen doet. De organisatie kiest bij oorlogen en burgeroorlogen geen partij, maar komt op voor de slachtoffers, tot welk kamp zij ook behoren. Om toegang te verwerven tot slachtoffers aan alle zijden van het conflict, is het belangrijk dat het Rode Kruis door de betrokken partijen wordt aanzien als een neutrale organisatie. Bescherming van slachtoffers en niet het publiekelijk aanklagen van schendingen van het internationaal humanitair recht staat centraal. Om de rechten van slachtoffers te verzekeren, tracht het Rode Kruis in conflictgebieden een vertrouwelijke en constructieve relatie met de strijdende partijen op te bouwen, een aanpak die soms als 'discrete diplomatie' aangeduid wordt.

In geval van ernstige en aanhoudende schendingen van het internationaal humanitair recht, zoals **in Israël en Libanon** vastgesteld werden, onthoudt het Rode Kruis zich echter niet van commentaar. Zo heeft het Internationale Rode Kruiscomité de strijdende partijen herhaaldelijk op hun plichten overeenkomstig het internationaal humanitair recht gewezen en de steeds terugkerende schendingen ervan aangeklaagd. Het ICRC betreurde het gebrek aan respect voor het medisch personeel en drong herhaaldelijk aan op een betere toegang voor humanitaire organisaties. Het Comité toonde zich ook verontrust over het hoge aantal burgerslachtoffers en maakte gewag van een gebrek aan respect voor het principe van onderscheid en het ontbreken van gepaste voorzorgsmaatregelen. In sommige gevallen werd daarbij naar concrete incidenten verwezen. De bedoeling van de publieke verklaringen was echter niet om individuele schuldigen voor de schendingen aan te duiden, maar wel om alle partij(en) aan te zetten het internationaal humanitair recht beter te respecteren.

LESMATERIAAL

FOTO'S

Wat is er op de foto afgebeeld? Welke basisregel(s) van het internationaal humanitair recht kan je hiermee in verband brengen?

Foto 1:

Schade aangericht door bombardementen in Libanon
Basisregel 1

Foto 2:

Schade aangericht door bombardementen in Libanon
Basisregel 1

Foto 3:

Een door een raket verwonde Israëlische burger wordt behandeld door hulpverleners van Magen David Adom, de nationale vereniging van Israël
Basisregel 1 en 5

Foto 4:

Medewerkers van het Internationale Rode Kruiscomité brengen het Rode Kruisembleem aan op één van hun opslagplaatsen in Libanon
Basisregel 5

Foto 5:

Onontploffte munitie hangt aan een prikkeldraad in Libanon
Basisregel 6

Foto 6:

Twee door het Israëlische leger gevangengenomen Libanezen
Basisregel 2, 3 en 4

Foto 7:

Hulpverleners van Magen David Adom, de nationale vereniging van Israël, evacueren een gewonde Israëlische soldaat
Basisregel 2 en 5

Foto 1

Foto: ICRC / M. Kovic

Foto 2

Foto: ICRC / M. Kovic

Foto 3

Foto: ICRC / A. Gutman

Foto 4

Foto: ICRC / J. Bjorgvinsson

Foto 5

Foto: Mine Action Coordination Centre Southern Lebanon

Foto 6

Foto: IDF Photo

Foto 7

Foto: Magen David Adom Photo

HRW VERDENKT ISRAËL VAN OORLOGSMISDADEN

De Standaard, 04/08/2006

Human Rights Watch (HRW) vindt dat Israël te weinig verschil maakt tussen burgers en strijders.

De internationale mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch zegt dat er minder slachtoffers bij de aanval op Qana zijn gevallen dan eerst werd verondersteld. In plaats van zestig doden, telt HRW 28 doden en dertien vermisten. De aanval kreeg in de hele wereld kritiek en heeft ertoe geleid dat het Israëlische leger voor 48 uur een opschorting van de bombardementen toezegde.

„Als we zouden geweten hebben dat er burgers in het gebouw waren, dan zouden we de aanval nooit hebben uitgevoerd”, besluit het Israëlische leger uit zijn onderzoek naar de aanval op Qana. De Israëlische militairen waren ervan uitgegaan dat de terroristen zich in het gebouw hadden verstopt. De aanval is conform de richtlijnen dat ‘verdachte structuren’ in dorpen mogen worden aangevallen, als de burgers zijn gewaarschuwd dat ze de plaats beter zouden verlaten.

Volgens de Israëli's gebruikt de Hezbollah een burgeromgeving in dorpen om wapens op te slaan en weg te stoppen nadat ze een raketaanval heeft uitgevoerd.

Stafchef Dan Halutz betoonde zijn medeleven met de slachtoffers, maar wees op het verschil in tactiek tussen de Hezbollah en het Israëlische leger. „De Hezbollah gebruikt de Libanese burgers als een schild tussen haar en het Israëlische leger. Wij maken echter van onszelf een schild om de burgers te beschermen tegen de terreur van de Hezbollah.”

Amnesty International noemt het rapport van het Israëlische leger ‘duidelijk onvoldoende’. De organisatie is zelf op onderzoek uitgetrokken en heeft met overlevenden van de Qana-aanslag gepraat. Zij hebben verteld dat ze al twee weken in het gebouw bivakkeerden en dat de Israëlische militairen wel van hun aanwezigheid op de hoogte moesten zijn geweest omdat ze geregeld verkenningsvluchten uitvoerden in de buurt.

Human Rights Watch vindt dat Israël vaak geen onderscheid maakt tussen strijders en burgers in Libanon. In vele gevallen heeft het Israëlische leger hard toegeslagen op plaatsen waar er geen militaire doelwitten waren en zo vele burgers gedood. Bij sommige aanvallen geven de militairen de indruk dat ze bewust burgers hebben gezocht, vindt HRW. De mensenrechtenorganisatie maakt zelfs gewag van oorlogsmisdaden door het Israëlische leger.

Twee weken geleden heeft HRW de Hezbollah ook beschuldigd van ernstige inbreuken tegen de internationale wetgeving en van mogelijke oorlogsmisdaden. De kritiek was gebaseerd op de politiek van de Hezbollah om met raketten onschuldige Israëlische burgers te doden. Ze waren bedoeld om de burgerdoelwitten maximaal te treffen, vond HRW.

Vragen:

- 1 Naar welke basisregel verwijst dit artikel?
- 2 Hoe rechtvaardigde Israël het bombardement op een gebouw in de Libanese stad Qana waarbij tientallen burgers omkwamen?
- 3 Werden deze argumenten door mensenrechtenorganisaties aanvaard? Indien niet, wat was hun kritiek?
- 4 Waar werd Hezbollah door dezelfde organisaties van beschuldigd?

VN-GEZANT NOEMT HEZBOLLAH „LAF”

De Standaard, 28/07/2006

De Hezbollah-strijders verbergen zich „laffelijk” onder de burgers en zijn daarom verantwoordelijk voor de dood van honderden burgers in Libanon. Dat zei eerder deze week het hoofd van de VN-afdeling voor Humanitaire Zaken, Jan Egeland.

Tijdens een bezoek aan de zuidelijke wijken van Beiroet had de VN-gezant de Israëlische reactie op de agressie van de Hezbollah buiten proportie genoemd en Israël beschuldigd van „schending van het humanitair recht”.

„Maar”, zei hij op een tussenlanding in Larnaka, op Cyprus, „in het hart van het gebied van de Hezbollah heb ik ook duidelijk en coherent de boodschap uitgestuurd dat de Hezbollah ermee moet ophouden zich laffelijk te verschuilen onder vrouwen en kinderen”.

„Ik heb gehoord dat ze er prat op gaan dat ze zeer weinig strijders verloren hebben en dat het de burgers zijn die de zwaarste klappen krijgen. Ik denk niet dat wie dan ook er trots moet op zijn dat er meer doden vallen onder de vrouwen en kinderen dan onder de gewapende mannen”, zei hij nog.

Egeland pendelde tussen Libanon en Israël om de weg vrij te maken voor humanitaire hulp in Libanon.

De aanval van Hezbollah in Israël van 12 juli, waarin de „Partij van God” acht Israëlische soldaten doodde en er twee ontvoerde, stak de lont in het kruitvat.

In het zuiden van Libanon, en vooral langs de grens met Israël beschikt de Hezbollah over een structuur van bunkers en tunnels, en zijn de strijders van de Partij van God vaak moeilijk van de burgerbevolking te onderscheiden.

Ook in de sjiitische zuidelijke buitenwijken van Beiroet gaan de militanten van Hezbollah op in de burgerbevolking.

In een dergelijke tactiek, die wel vaker wordt gebruikt, dient de burgerbevolking als schild voor de strijders. Als er dan toch aanvallen plaatsvinden krijgt de aanvaller de schuld voor de burgerdoden en werpt de guerrillabeweging zich op als beschermer.

Vragen:

- 1 Naar welke basisregel verwijst dit artikel?
- 2 Wat verweten de Verenigde Naties aan Hezbollah?
- 3 Is het gebruik van menselijke schilden in strijd met het internationaal humanitair recht? Zo ja, waarom?
- 4 In welke soort oorlogvoering wordt de tactiek vaak gebruikt? Waarom?
- 5 Welk verwijt kreeg Israël eerder van Jan Egeland?

HEZBOLLAH NEEMT TWEE ISRAËLISCHE SOLDATEN GEVANGEN

De Standaard, 12/07/2006

BRUSSEL - Het pro-Iraanse Hezbollah heeft naar eigen zeggen twee Israëlische soldaten gevangen genomen in het zuiden van Libanon, nabij de grens met Israël. De militie wil zo druk uitoefenen op de Israëlische regering om gevangenen vrij te laten.

Israëlische gevechtshelikopters overvliegen inmiddels het gebied op zoek naar de twee vermiste soldaten. Ondertussen zijn vanuit het zuiden van Libanon twee projectielen afgevuurd richting het noorden van Israël. Daarbij zijn volgens Israël twee burgers omgekomen. In elk geval werden de bewoners van de regio opgeroepen om bescherming te zoeken in de bunkers, aldus de Israëlische radio. In het verleden sloeg Hezbollah steeds toe in het grensgebied vanuit het zuiden van Libanon.

Israël trok zijn grondtroepen in mei 2000 - na 18 jaar bezetting - terug uit de zogenaamde veiligheidszone in het zuiden van Libanon.

Hezbollah-leider sjeik Hassan Nasrallah zei dat de twee ontvoerde soldaten "veilig weg" worden vastgehouden en herhaalde de eis: de soldaten worden niet vrijgelaten, tenzij als onderdeel van een gevangenenruil.

ONTVOEREN WERKT BETER DAN DODEN. MILITIES WETEN DAT HET WERKT

NRC Handelsblad, 13/07/2006

Voor gewapende strijdgroepen is ontvoering een effectief wapen. Voor een democratie is een ontvoerde soldaat een groter verlies dan een gedode.

ROTTERDAM - Bevrijdingsacties. Zo heten officieel de operaties die de Israëlische strijdkrachten zijn begonnen nadat eind juni in de Gazastrook één, en gisteren aan de grens met Zuid-Libanon nog eens twee Israëlische soldaten waren ontvoerd. En een leger móet alles doen om een gegijzelde kameraad te bevrijden: de wetenschap dat een wapenbroeder onder akelige omstandigheden gevangen wordt gehouden is ondraaglijk voor militairen én thuisfront.

Maar zo omvangrijk als de stofwolken die de Israëlische colonnes in de Gazastrook en Libanon opwerpen, zo groot is de onmacht van het land om dergelijke gijzelingen snel ongedaan te maken - en zeker niet met tanks en gevechtsvliegtuigen. Van iéder land, kan daaraan worden toegevoegd, want de staat van dienst van modern uitgeruste strijdkrachten bij het vinden van gijzelaars is weinig hoopgevend.

Geen wonder dus, dat ontvoeringen tot het vaste arsenaal van gewapende groeperingen horen die het, in een zogeheten asymmetrisch conflict, opnemen tegen een beter bewapende en numeriek sterkere vijand.

Vragen:

- 1 Naar welke basisregels verwijzen deze artikels?
- 2 Waarom spreekt men in de artikels over 'gijzelaars' en 'ontvoerde' soldaten en niet over gevangen soldaten? Wat is het verschil tussen ontvoering en gijzeling enerzijds en gevangenneming of detentie anderzijds?
- 3 Waarom is gijzelneming verboden door het internationaal humanitair recht?
- 4 Waarom maken guerillabewegingen graag gebruik van de ontvoeringstactiek? Waarom werkt ontvoeren beter dan doden?

IN HET ZUIDEN IS NIEMAND VEILIG

De Standaard, 29/07/2006

Israël en de Hezbollah tonen geen begrip voor de hulpverleners in Zuid-Libanon.

„Je weet gewoon niet wanneer ze gaan toeslaan. Vrienden van mij zijn nu martelaren, ze zijn gedood door Israëlische bommen,“ zegt Ahmed Suleimani, terwijl zijn vrachtwagen werkloos in een parking staat. Elke dag worden trucks, bestelwagens en auto's geraakt en komen tientallen chauffeurs niet meer naar huis.

Een organisatie had hem 1.000 dollar geboden om hulpgoederen naar het zuiden van Libanon te brengen, maar hij had geweigerd. Nochtans had Ahmed het geld goed kunnen gebruiken, want zijn inkomen als vrachtwagenchauffeur is weggefallen. „Ik doe het in geen geval. Een collega van mij is op zo'n aanbod ingegaan en hij is nu dood. Zijn truck is uitgebrand“, zei Ahmed aan Reuters. Christopher Stooks, die verantwoordelijk is voor Artsen Zonder Grenzen (AZG) in Libanon, zegt dat er eigenlijk geen humanitaire corridors zijn waarlangs de hulpgoederen naar het zuiden vervoerd zouden kunnen worden. In Beiroet beschikt AZG over voorraden voor het zuiden, maar het is heel moeilijk om ze daar te krijgen. „We zoeken geen vrachtwagenchauffeurs, omdat we weten dat trucks gemakkelijke doelwitten zijn. We maken gebruik van taxi's, omdat ze kleiner zijn. Helaas kunnen we per taxi maar een kleine hoeveelheid hulpgoederen transporteren.“

Stooks maakt zich zorgen om de toestand in Zuid-Libanon. Het is er zo onveilig, dat niet alleen de gewonden niet verzorgd kunnen worden maar dat ook de burgers verstoken blijven van elementaire gezondheidszorg. Medische problemen die normaal vlot kunnen worden opgelost, kunnen nu tot ernstige complicaties leiden.

„De Israëli's kunnen ons geen veiligheid garanderen. Het medisch personeel in het zuiden loopt grote risico's.“ Vorige week kwam een chauffeur van een Rode Kruis ambulance om het leven toen zijn wagen werd geraakt door een bom. „Twee keer zijn de teams van AZG in het zuiden op het nippertje aan de dood ontsnapt, toen op enkele honderden meters van hun kamp een raket insloeg.“ Stooks probeert wel te onderhandelen met de Israëlische autoriteiten maar daarover zei hij aan de telefoon vanuit Beiroet dat de signalen niet bemoedigend waren. Tot nu toe kan Israël niet garanderen dat de dokters en verpleegsters veilig zullen kunnen werken. „Dit is wel het ergste wat ik al ooit heb meegemaakt“, mompelt hij.

Ook de woordvoerder van het Wereldvoedselprogramma van Verenigde Naties zegt dat ze er niet in slagen om voedsel naar het zuiden te brengen. Ze kunnen alleen de strijdende partijen op de hoogte brengen wanneer ze een voedselbevoorrading willen organiseren. Voor de rest moeten ze duimen op een goede afloop.

Een soldaat van de VN-vredesmacht in Zuid-Libanon (Unifil) die anoniem wil blijven, vertelde aan Reuters dat het gevaarlijk is om mensen te evacueren. Niet alleen schieten de Israëlische vliegtuigen dicht in de buurt van de VN-wagens, maar bovendien gebruikt de Hezbollah de VN-konvoeien als dekmantel om raketten op Israëlische doelwitten af te schieten.

Vragen:

- 1 Naar welke basisregel verwijst dit artikel?
- 2 Werden de regels van het internationaal humanitair recht met betrekking tot medische hulpverlening volgens het artikel nageleefd?
- 3 Wat was het gevolg?
- 4 Hoe hadden negatieve gevolgen vermeden kunnen worden?
- 5 Noem enkele organisaties die medische hulp verleenden in Libanon.

ONDERZOEK VS NAAR CLUSTERBOM VAN ISRAËL

NRC Handelsblad, 26/08/2006

WASHINGTON - De Verenigde Staten onderzoeken of Israël, mogelijk in strijd met gemaakte afspraken, clusterbommen van Amerikaanse makelij heeft gebruikt in Libanon. Volgens de New York Times is het onderzoek gestart na meldingen over de vondst van drie typen Amerikaanse clusterbommen in Zuid-Libanon waarbij burgers om het leven zouden zijn gekomen. Israël zou daarbij mogelijk de Amerikaanse gebruiksvoorwaarden hebben geschonden.

Een clusterbom of -granaat bestaat uit een container die is gevuld met kleinere springladingen. Die behuizing opent zich boven de grond, waardoor de kleine ladingen zich over een groot gebied (in omvang vaak een paar voetbalvelden) verspreiden. Van die kleine ladinkjes bestaat een grote variëteit: sommige ontploffen meteen, andere alleen als er een voertuig over rijdt, weer andere als iemand er op stapt of ze oprapt. Om die reden is het gebruik ervan omstrede.

Eerder deze week vertelde een VN-specialist in het opruimen van explosieven dat Israël tijdens zijn 34 daagse oorlog tegen Hezbollah op bijna 250 plekken in Zuid-Libanon clusterbommen had gebruikt. Volgens hem waren de bommen willekeurig ingezet, hetgeen in strijd zou zijn met het internationaal recht. Dat zou het gebruik van clusterbommen in woongebieden verbieden.

VN STRENG TEGEN ISRAËL OVER GEBRUIK CLUSTERBOMMEN

De Standaard, 30/08/2006

Jan Egeland, hoofd van de humanitaire missies van de VN, heeft gisteren de beslissing van Israël om clusterbommen te gebruiken in Libanon bijzonder scherp op de korrel genomen. Hij had het over „volledig immoreel” en „schokkend” gedrag. „90 procent van de clusterbommen vielen tijdens de laatste 72 uren van het conflict, wanneer we al wisten dat er een VN-resolutie zou komen”, zei Egeland.

Zeker op 390 plekken in Zuid-Libanon zijn clusterbommen neergekomen, aldus de VN. Er zouden in totaal nog zo'n 100.000 niet-ontplofte bommen liggen. Volgens Human Rights Watch (HRW) heeft het Israëlische leger zeker 30 procent van de steden en dorpen met clusterbommen bestookt. Het leger mikte volgens de mensenrechtenorganisatie op de centra en niet de buitenwijken van de steden en dorpen.

Onderzoekers schatten dat mogelijk tot 70 procent van de Israëlische bommen in eerste instantie niet is geëxplodeerd. Zowel de nieuwste als de verouderde typen bommen faalden, aldus HRW. De clusterbommen hebben sinds het staakt-het-vuren op 14 augustus al aan dertien mensen, onder wie drie kinderen, het leven gekost. Er zijn bovendien 46 gewonden gevallen. Kinderen zijn vaak het slachtoffer van de clusterbommen omdat ze de kleine explosieven oprapen van de grond.

Vragen:

- 1 Naar welke basisregel verwijzen deze artikels?
- 2 Wat is clustermunitie?
- 3 Is het gebruik van clustermunitie verboden door het internationaal humanitair recht? Zo ja, waarom? Zo nee, wat zou een reden kunnen zijn om het te verbieden?
- 4 Waarom maken moderne legers graag gebruik van clustermunitie, denk je?

INTERNATIONALE RODE KRUISCOMITÉ

Persbericht van 19 juli 2006

Een week na de start van de recente vijandelijkheden in Libanon toont het Internationale Rode Kruiscomité zich uiterst bezorgd over de ernstige gevolgen die de militaire acties nog steeds hebben op de burgerbevolking.

Honderden burgers zijn gedood of gewond, en het blijft moeilijk om medische evacuaties te organiseren en gezondheidsdiensten op peil te houden. Over het ganse land ontvluchten grote aantallen mensen de conflictzones in gevaarlijke omstandigheden. Er heeft ook een grootschalige vernieling van de openbare infrastructuur plaatsgevonden.

De eerste hulpgoederen van het Internationale Rode Kruiscomité bereikten Libanon op 18 juli. De organisatie richt zich op het vervullen van de meest dringende noden in samenwerking met de Libanese Rode Kruisvereniging, die - met zijn 2.400 vrijwilligers, 42 ambulanceposten en meer dan 50 ziekenhuizen en medische faciliteiten - actief is sinds de eerste dag van de crisis. Het Internationale Rode Kruiscomité coördineert de activiteiten van de Internationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanbeweging in Libanon.

“Onze eerste prioriteit vandaag is ervoor te zorgen dat de gewonden en zieken geëvacueerd kunnen worden en dat medische teams toegang tot de slachtoffers krijgen en veilig kunnen werken”, zei Pierre Krähenbühl, het hoofd ‘Operaties’ van het Internationale Rode Kruiscomité. “We hebben de Israëlische autoriteiten herinnerd aan hun internationaal humanitairrechtelijke verplichting om medisch personeel en hun transportmiddelen te respecteren en beschermen. We verwachten nu verbeterde toegang en veiligheid voor de medische teams”.

Krähenbühl voegde eraan toe dat “het hoge aantal burgerslachtoffers en de omvang van de schade aan openbare infrastructuur ernstige vragen doet rijzen met betrekking tot het respect voor het proportionaliteitsprincipe tijdens de vijandelijkheden”.

Hezbollah is raketten blijven afvuren op steden in Noord-Israël en heeft daarbij burgers gedood en verwond. Het hoofd ‘Operaties’ van het Internationale Rode Kruiscomité benadrukt dat ook Hezbollah-strijders gebonden zijn door de regels van het internationaal humanitair recht en dat zij geen burgerzones tot doelwit mogen maken.

Vragen:

- 1 Welke Rode Kruisorganisaties worden in het artikel vermeld? Wat was de rol van het Internationale Rode Kruiscomité in Libanon?
- 2 Wat waren de twee basistaken van het Rode Kruis tijdens het conflict in Libanon?
- 3 Leverde het Rode Kruis tijdens het conflict kritiek op de strijdende partijen met betrekking tot de naleving van het internationaal humanitair recht? Zo ja, was die kritiek scherp of eerder indirect?
- 4 De houding van het Rode Kruis houdt verband met twee van haar basisprincipes. Welke zijn deze? Waarom zijn ze zo belangrijk, denk je?

Vragen en antwoorden

Groep I: 'Onderscheid'

- 1 Naar welke basisregel verwijst dit artikel?
  - Basisregel 1
- 2 Hoe rechtvaardigde Israël het bombardement op een gebouw in de Libanese stad Qana waarbij tientallen burgers omkwamen?
  - We dachten dat er terroristen in plaats van burgers zaten.
  - We hebben de nodige voorzorgsmaatregelen genomen en de burgers gewaarschuwd.
  - Hezbollah gebruikt de Libanese burgers als menselijke schilden.
- 3 Werden deze argumenten door mensenrechtenorganisaties aanvaard? Indien niet, wat was hun kritiek?
  - Israël moet wel op de hoogte zijn geweest van de aanwezigheid van burgers in Qana.
  - Israël heeft hard toegeslagen op veel plaatsen waar er geen militaire doelwitten waren en die aanvallen wekken de indruk dat burgers soms doelbewust gevisieerd werden.
- 4 Waar werd Hezbollah door dezelfde organisaties van beschuldigd?
  - Mensenrechtenorganisaties beschuldigden Hezbollah ervan dat het doelbewust burgerdoelwitten met raketten bestookte.

Groep II: 'Onderscheid'

- 1 Naar welke basisregel verwijst dit artikel?
  - Basisregel 1
- 2 Wat verweten de Verenigde Naties aan Hezbollah?
  - Het gebruik van de Libanese burgerbevolking als menselijk schild
- 3 Is het gebruik van menselijke schilden in strijd met het internationaal humanitair recht? Zo ja, waarom?
  - Ja, want het druist in tegen het principe dat de strijdende partijen zich moeten onderscheiden en burgers moeten beschermen tegen het oorlogsgeweld.
- 4 In welke soort oorlogvoering wordt de tactiek vaak gebruikt? Waarom?
  - De tactiek wordt dikwijls gebruikt in guerilla-oorlogvoering.
  - Guerillastrijders zijn meestal onvoldoende bewapend om de vijand in open terrein te bekampen en zoeken daarom bescherming onder de burgerbevolking; als er ten gevolge van deze tactiek burgerdoden vallen, krijgt de tegenstander de schuld.
- 5 Welk verwijt kreeg Israël eerder van Jan Egeland?
  - Gebrek aan respect voor het principe van proportionaliteit

Groep III: 'Gevangenen'

- 1 Naar welke basisregels verwijzen deze artikels?
  - Basisregels 2, 3 en 4
- 2 Waarom spreekt men in de artikels over 'gijzelaars' en 'ontvoerde' soldaten en niet over gevangen soldaten? Wat is het verschil tussen ontvoering en gijzeling enerzijds en gevangenneming of detentie anderzijds?
  - Er is sprake van gijzelaars omdat volgens het artikel voorwaarden gesteld worden aan hun vrijlating.
  - De minimale basisrechten die het internationaal humanitair recht aan alle gevangenen toekent, worden aan gijzelaars meestal onttrokken.
- 3 Waarom is gijzelneming verboden door het internationaal humanitair recht?
  - Het is verboden omdat het ingaat tegen de basisrechten van iedere mens: recht op vrijheid, verbod op willekeurige detentie, verbod gestraft te worden zonder vonnis van een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie...
- 4 Waarom maken guerillabewegingen graag gebruik van de ontvoeringstactiek? Waarom werkt ontvoeren beter dan doden?
  - Het is een manier om een sterkere tegenstander te chanteren en zo voordelen te verwerven die niet met direct geweld bereikt kunnen worden.
  - Ontvoeringen hebben vaak een sterke impact op de publieke opinie en zijn dus een goed instrument om de aandacht op een bepaalde kwestie te vestigen.

Groep IV: 'Zieken en gewonden'

- 1 Naar welke basisregel verwijst dit artikel?
  - Basisregel 5
- 2 Werden de regels van het internationaal humanitair recht met betrekking tot medische hulpverlening volgens het artikel nageleefd?
  - Neen, want de veiligheid van de hulporganisaties was niet gegarandeerd
  - Neen, want het Rode Kruisembleem werd niet altijd gerespecteerd en ook medewerkers van andere hulporganisaties werden in gevaar gebracht.
  - Neen, want hulpkonvoien werden mogelijk als dekmantel voor militaire operaties gebruikt.
- 3 Wat was het gevolg?
  - Hulpverleners liepen gevaar en verloren soms zelfs het leven.
  - De humanitaire organisaties geraakten onvoldoende tot bij de hulpbehoevenden.
  - Burgers stierven aan verwondingen en zelfs aan eenvoudige kwalen.
- 4 Hoe hadden negatieve gevolgen vermeden kunnen worden?
  - Door het maken van afspraken met de stijgende partijen;
  - Door de instelling van humanitaire corridors;
  - Door gepaste voorzorgsmaatregelen bij bombardementen.
- 5 Noem enkele organisaties die medische hulp verleenden in Libanon.
  - Rode Kruis;
  - Artsen Zonder Grenzen;
  - Verenigde Naties.

Groep V: 'Methoden en middelen'

- 1 Naar welke basisregel verwijzen deze artikels?
  - Basisregel 6
- 2 Wat is clustermunitie?
  - Clustermunitie zijn artilleriegranaten, raketten en bommen die boven hun doel in de lucht uit elkaar barsten en tientallen tot honderden niet-geleide kleine bommetjes over een grote oppervlakte doen neerkomen.
- 3 Is het gebruik van clustermunitie verboden door het internationaal humanitair recht? Zo ja, waarom? Zo neen, wat zou een reden kunnen zijn om het te verbieden?
  - Het gebruik van clustermunitie is op zich niet verboden door het internationaal humanitair recht.
  - Het internationaal humanitair recht verbiedt het gebruik in burgerzones van wapens die geen onderscheid kunnen maken tussen militaire en burgerdoelen; clustermunitie behoort tot deze categorie van wapens.
  - Mogelijke reden om het geheel te verbieden: de onontploffte munitie blijft nog lang na een conflict een gevaar voor de burgerbevolking en veroorzaakt heel wat onnodig leed.
- 4 Waarom maken moderne legers graag gebruik van clustermunitie, denk je?
  - Omwille van het militaire voordeel: het gebruik van clustermunitie vergroot de trefkans, beperkt het aantal granaten en bommen dat moet worden afgevuurd en laat toe meerdere afzonderlijke doelen tegelijkertijd uit te schakelen.

Persbericht Internationale Rode Kruiscomité

- 1 Welke Rode Kruisorganisaties worden in het artikel vermeld? Wat was de rol van het Internationale Rode Kruiscomité in Libanon?
  - Libanese Rode Kruis;
  - Internationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanbeweging;
  - Internationale Rode Kruiscomité: coördineert de activiteiten van de Beweging in Libanon.
- 2 Wat waren de twee basistaken van het Rode Kruis tijdens het conflict in Libanon?
  - Bijstand d.w.z. (medische) hulpverlening;
  - Bescherming d.m.v. controle op naleving van internationaal humanitair recht.
- 3 Leverde het Rode Kruis tijdens het conflict kritiek op de strijdende partijen met betrekking tot de naleving van het internationaal humanitair recht? Zo ja, was die kritiek scherp of eerder indirect?
  - Het Rode Kruis leverde publiekelijk kritiek op zowel Israël als Hezbollah.
  - De kritiek was eerder indirect: het Rode Kruis "herinnert" de strijdende partijen aan hun verplichtingen en stelt dat een bepaalde praktijk "vragen doet rijzen" inzake de naleving van het internationaal humanitair recht.
  - Daarnaast onderhield het Rode Kruis achter de schermen vertrouwelijke contacten met verantwoordelijken van beide partijen om hen te wijzen op hun verplichtingen onder het internationaal humanitair recht.

- 4 De houding van het Rode Kruis houdt verband met twee van haar basisprincipes. Welke zijn deze? Waarom zijn ze zo belangrijk, denk je?
- Neutraliteit: het Rode Kruis spreekt zich niet uit over de legitimiteit van de reden(en) waarom een conflict gevoerd wordt en kiest geen partij.
  - Onpartijdigheid: het Rode Kruis richt zich zonder onderscheid tot alle slachtoffers van een conflict en gaat enkel uit van bestaande noden. Dit wil zeggen dat de dringendste gevallen voorrang krijgen.
  - De principes zijn zo belangrijk omdat het Rode Kruis enkel toegang tot alle oorlogsslachtoffers kan krijgen wanneer het door alle strijdende partijen als neutraal en onpartijdig wordt beschouwd.